

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

**Loutkové divadlo ve Žďáře nad
Sázavou**

Petra Lhotská

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Tatjana Lazorčáková, Ph.D.

Studijní program: Uměnovědná studia

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Loutkové divadlo ve Žďáře nad Sázavou vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

.....

podpis

Ráda bych poděkovala vedoucí práce Prof. PhDr. Tatjaně Lazorčákové, Ph.D. za její cenné rady a trpělivost při vedení mé bakalářské práce. Dále bych poděkovala zaměstnancům Státního okresního archívu ve Žďáře nad Sázavou za pomoc při získávání potřebných informací a podkladů. Můj vděk patří i Ing. Bohumilu Špinarovi, Ing. Zdeňku Zoubkovi, Stanislavu Vinopalovi a Františkovi Krškovi, pamětníkům, kteří byli ochotni se mnou spolupracovat a sdělit mi jejich osobní zážitky. Děkuji rodině a přátelům, kteří mě během psaní práce podporovali a pomáhali.

Datum

podpis

Obsah

Úvod.....	5
1. Počátky loutkového divadla v „Městě Žďáře“	10
1.1 Loutkový soubor Jednoty Československého Orla.....	11
1.2 Loutkový soubor Tělovýchovné jednoty SOKOL	13
2. Loutkový soubor ZK ROH Žďas při JKP, později SKP 1953/4–1991	21
2.1 Činnost souboru ZK ROH Žďas	21
2.2 Dramaturgická linie a repertoár.....	27
2.3 Soubor loutek.....	29
Závěr	31
Soupis repertoáru	34
Obrazová příloha.....	39
Seznam literatury a pramenů	46
Seznam zkratk	50
Anotace.....	51

Úvod

Předkládaná práce se věnuje historii loutkového divadla ve Žďáře nad Sázavou. Téma jsem si zvolila vzhledem k faktu, že ze Žďáru pocházím a vždy jsem se zajímala o jeho historii a kulturu. Při procházení archivních materiálů v Regionálním muzeu jsem narazila na zmínku o loutkovém divadle,¹ zpráva mě zaujala, neboť jsem o existenci loutkového divadla v našem městě do té chvíle nic netušila. Zjistila jsem, že k danému tématu nebylo téměř nic vydáno a loutkové divadlo zůstává nezpracované. Doufám proto, že práce přinese přesnější informace o vzniku, souborech a vývoji loutkového divadla ve Žďáře nad Sázavou.

Práce vychází z historických pramenů – archiválií, místního tisku a také z přímých výpovědí pamětníků. Cílem práce bylo, na základě pramenů a dalších archivních dokumentů, přesné zjištění, zda se jednalo o jeden, či více divadelních souborů, objevení konkrétních informací o prostorech, v nichž se v minulosti hrálo loutkové divadlo, a také zkompletování repertoáru.

Prvotní zdroj informací představuje internetový článek o žďárském loutkovém divadle,² který napsal František Cihlář,³ vedoucí loutkářského souboru. Článek byl napsán k první výstavě loutek konané v roce 2004, a stal se tak jediným, který byl do té doby vůbec vytvořen. Pojednává o historii loutkového divadla od roku 1905 a autor popisuje především vývoj loutkového divadla, je v něm uveden i krátký odstavec o hrách, které byly na programu, a dále vzpomíná na členy souboru. Článek představoval tak v počátcích mého bádání velkou pomoc, neboť obsahoval zajímavé odkazy na archivní materiál, který jsem vyhledávala ve fondech Státního okresního archivu ve Žďáře nad Sázavou. Bohužel jsem narazila na skutečnost, že i přes činnost loutkářského odboru ve městě k němu nebyl v archivu vedený žádný fond, a to z prostého důvodu – z činnosti z tohoto odboru nezůstaly žádné archiválie. Díky tomu, že byla na počátku 20. století veškerá divadelní činnost, a to ať už činoherní či loutková, spojována s působením spolků Orel a SOKOL, začala jsem nejprve s hledáním informací ve fondech Jednoty Československého Orla a SOKOLA. Fond jednoty Československého Orla byl velice „chudý“, a proto jsem

¹ Archiv Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou, karton č. 96/21.

² Kultura: Žďár nad Sázavou. CIHLÁŘ, František. *Loutkový soubor ve Žďáře nad Sázavou* [online]. 9.3.2004[cit.2005-10-16]. Dostupné z: <http://www.dkzdar.cz/node/109>.

³ František Cihlář, pamětník, který byl posledním vedoucím loutkového divadla od 70. let.

ne našla skoro žádné zprávy, které by se jakkoliv týkaly tématu loutkového divadla, ať už z jeho činnosti či z historie. Co mě následně překvapilo, byla skutečnost, že informace týkající se zabavování majetku tohoto spolku během druhé světové války byly uloženy ve fondu SOKOL - tělocvičná jednota Žďár nad Sázavou. Během pročitání archiválií a hledání informací pro práci jsem několikrát našla odkaz na další fondy, ve kterých by pro mě mohly být užitečné dokumenty a informace. Jednalo se o fondy Okresní osvětová rada okresu Nové Město na Moravě, Okresní odborová rada Nové Město na Moravě a Okresní národní výbor.

Následně v druhé polovině 20. století byla kulturní činnost spojována s kulturními zařízeními, a to konkrétně Jednotným klubem pracujících (dále JKP), který má svůj vlastní fond. Problémem, se kterým jsem se setkala, byla skutečnost, že JKP se několikrát stěhovalo. Bohužel Žďas, podnik, pod který spadal JKP, měl svůj vlastní archiv, který byl po revoluci přestěhován do Moravského zemského archivu v Brně. Tyto archiválie by mohly přinést další zajímavé informace a rozšířit tak povědomí o loutkovém divadle. Dalšími užitečnými fondy následně byly Okresní kulturní středisko Žďár nad Sázavou, Okresní odborová rada ve Žďáře nad Sázavou, Okresní osvětová rada ve Žďáře, Okresní národní výbor Žďár a Oddělení zájmové umělecké činnosti. Nicméně se vrátím zpátky k JKP. Pod toto zařízení patřil soubor, kterému se budu především věnovat. Díky nedostatku informací, které se do dnešní doby dochovaly z důvodu častého stěhování zmíněné instituce, byly zřejmě historické dokumenty a archiválie potřebné pro zpracování tématu poztráceny, případně zničeny, neboť v archivu jsem našla pouze fragmenty potřebných dokumentů. Téma jsem si vybrala i proto, že jsem v kartonu v Archivu regionálního muzea ve Žďáře našla pouze čtyři plakáty a sedm fotografií, tudíž mě napadlo, že by téma loutkového divadla nemělo být úplně zapomenuto. Vzhledem k faktu, že o konkrétním souboru se dochovalo málo pramenů, rozšířila jsem téma o prehistorii a snažila se vysledovat všechny loutkářské aktivity v průběhu 20. století v daném místě. Během mého bádání jsem našla aktivity spojené se spolkovou činností SOKOLa a Orla, které předcházely vzniku souboru ZK ROH Žďas.

Informace, které jsem nacházela v dobovém tisku od roku 1900-1994, byly spíše orientovány na představení, která měla být nebo byla odehrána v jednotlivých souborech a obdobích. Občas se v těchto člancích objevily i informace o tom, že se loutkáři dětem velice omlouvají za to, že se všichni zájemci o představení nevešli

do loutkového sálu, a přislíbili jim jeho opakování. V případě, kdy se chystala premiéra, tak se v novinách objevila i upoutávka na danou inscenaci, ve které byl naznačen děj, aby děti věděly, na co se můžou v přestavení těšit. Málokdy se v nich nacházely informace o stavu zázemí loutkového divadla, o členech nebo o celkové činnosti souborů. Díky tomu, že tyto články byly ve více než 90% psány v kulturním přehledu, tak u nich nebyla uvedena jména autorů - z tohoto důvodu nejsou ani citována v práci. Jeden z dalších problémů, na který jsem narazila v průběhu, byl, že loutkáři vlastně spadali pod JKP a hráli především pro děti zaměstnanců Žďasu. Zřejmě i v této souvislosti se propagace představení objevovala často v místním tisku, většinou jsem nacházela pouze zprávy o tom, že bylo odehráno loutkové přestavení nebo že loutkoherci děkují za hojnou účast na něm.

Během hledání podkladů pro práci jsem se, kromě navštívení archivů, setkala i s několika pamětníky, kteří byli potěšeni zájmem o téma a ochotně mi poskytli informace. Jejich vyprávění a občasné útržkovité vzpomínky mě často nasměrovaly správným směrem v pátrání po archivech. Nejcennější pomoc jsem našla u Františka Kršky, který byl natolik ochotný a zapůjčil mi ze svého soukromého archivu materiály a fotografie týkající se loutkového divadla.

Během zpracování zvoleného tématu mi byla zdrojem a východiskem kniha Alice Dubské – *Dvě století českého loutkářství*,⁴ v níž autorka popisuje vývoj loutkového divadla od 18. století po rok 1945. Díky této knize jsem si uvědomila souvislosti mezi tím, co se dělo v té době a jak se to odrazilo v oblasti činnosti ochotnických loutkových souborů. Autorka mapuje proměnu českého loutkářství na pozadí společenských změn, tedy vývoj a působení vnějších vlivů na loutkářství – v publikaci se soustředila na vývoj od kočovných divadel po profesionalizaci, zabývá se předními osobnostmi a inscenacemi. Přínosný pro mě byl i obsáhlý seznam literatury a pramenů, který jsem prostudovala a mohla využít pro pátrání po dalších informacích. Pro rozeznání různých typů loutek, jejich proměny, práce vodičů, materiálů, ze kterých se loutky vyráběly, mi posloužila publikace od Aloise

⁴ DUBSKÁ, Alice. *Dvě století českého loutkářství: vývojové proměny českého loutkového divadla od poloviny 18. století do roku 1945*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, Katedra alternativního a loutkového divadla, 2004. 302 s. ISBN 80-7331-008-2.

Tománka – Podoby loutky.⁵ Ocenila jsem, že v ní byly názorné ukázky např. typů vodění loutek, resp. v celé knize bylo plno nákresů a také fotografií. Dalším titulem, který byl bohatý na obrazovou přílohu, je kniha od Jaroslava Blechy – Česká loutka,⁶ kde jsem původně očekávala, že najdu informace k loutkám vyráběným v Únanově u Znojma, nicméně v ní byla srozumitelně popsána loutka, která byla sériově vyráběna podle návrhů Mikoláše Alše, tzv. „alšovka.“ Další dvě publikace, které jsem využila především pro soupis repertoáru, byly knihy od Zdeňka Bezděka – Dějiny české loutkové hry do roku 1945⁷ a Loutkářské hry Českého obrození od Jaroslava Bartoše.⁸ Zajímavý pro mě byl titul Živé dědictví loutkářství,⁹ neboť jsem v něm narazila na soupis, kdo a kdy vedl loutkové divadlo. I přes to, že jsem informace ověřovala, jsem se narazila na několik nesrovnalostí, které se mi nepodařilo ani vyvrátit, ani potvrdit. V publikaci Pozůstalosti Jana Malíka od Kateřiny Šplíchalové¹⁰ jsem ocenila v příloze soupis her Matěje Kopeckého. Pomocníkem pro vyhledání informací k výrobě v Únanově u Znojma byla kniha Encyklopedie výtvarníků loutkového divadla od Milana Knížáka¹¹ a publikace o Únanově.¹² Publikace 50 loutkářských Chrudimí od Lud'ka Richtera mi sloužila pro podrobnější informace o celostátní dlouholeté přehlídce včetně organizačního zázemí, vystupujících souborech a autorech loutkových her. Informace, které se týkají popisu historie města Žďáru nad Sázavou a budov, jsem čerpala především ze

⁵ TOMÁNEK, Alois. *Podoby loutky*. 5., rozš. vyd. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, katedra alternativního a loutkového divadla, 2006. 224 s. ISBN 80-7331-053-8.

⁶ BLECHA, Jaroslav a JIRÁSEK, Pavel. *Česká loutka*. Vyd. 1. Praha: KANT, 2008. 355 s. ISBN 978-80-86970-23-3.

⁷ BEZDĚK, Zdeněk. *Dějiny české loutkové hry do roku 1945*. 1. vyd. Praha, 1983.

⁸ BARTOŠ, Jaroslav, ed. *Loutkářské hry českého obrození*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1952. 321, [2] s., [13] s. obr. příl. Národní klenotnice; sv. 56.

⁹ KLÍMA, Miloslav et al. *Živé dědictví loutkářství*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění v Praze (Nakladatelství AMU) ve spolupráci se Sdružením pro podporu tradic východočeského loutkářství a Muzeem loutkářských kultur v Chrudimí, 2013. 279 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-80-7331-279-4. s. 209.

¹⁰ ŠPLÍCHALOVÁ MOCO VÁ, Kateřina, ed. *Z pozůstalosti Jana Malíka*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství AMU, 2012. 37 s. ISBN 978-80-7331-238-1.

¹¹ KNÍŽÁK, Milan. *Encyklopedie výtvarníků loutkového divadla v českých zemích a na Slovensku: od vystopovatelné minulosti do roku 1950*. 1. vyd. Hradec Králové: Nucleus HK, 2005. 2 sv. ISBN 80-86225-87-9.

¹² KEREMIDSKÝ, Marian. *Únanov 1227-1997*. Únanov: Obecní úřad, 1997. 111 s., obr. příl.

dvou knih, které byly sepsány žďárskými historiky – *Žďárský uličník I.*¹³ a *400 let povýšení Žďáru na Město 1607–2007.*¹⁴

V neposlední řadě jsem informace k první polovině 20. století hledala v tištěných periodikách - *Ozvěny z Novoměstska*, které se později přejmenovaly na *Horácké listy* a dále v titulu *Za bratrstvím*. Články a upoutávky na inscenování loutkového divadla byly velice špatně označeny, ve většině případů jsem našla pouze upoutávku na představení, ve které bylo oznámeno, kdy a kde se bude hrát a také samozřejmě název pohádky. Informace o zázemí loutkářů, o jejich bližší činnosti nebo loutkách nebyly zmíněny. Pro druhou polovinu 20. století pro mě byly důležitými periodiky *Vysočina*, což jsou krajské noviny, *Kulturní zpravodaj*, který se později přejmenoval na *Zpravodaj města Žďár nad Sázavou* a v neposlední řadě *Žár Vysočiny*, později pouze *Žár*. Poslední dvoje zmiňované tiskoviny jsou podnikové noviny *Žďasu*. Když shrnu četnost informací v jednotlivých novinách, tak nejužitečnější pro mě byly podnikové noviny *Žďasu*, čas od času se tam objevila informace, která byla směřována k loutkohercům. Bohužel ve většině případů nebyla nijak označena, tudíž jsem musela pečlivě prohlížet stránku po stránce. V ostatních titulech jsem se setkala se stejným způsobem oznamování představení jako v první polovině století – zjednodušeně jaké představení, kdy a kde se bude hrát, popřípadě kde se hrálo. Ve více než 90% byly informace psané v kulturních přehledech, kde nebyl uvedený ani název příspěvku ani jméno autora.

Doufám, že práce i přes některá nedohledaná a neobjevená fakta přinese první ucelenější pohled na vznik, vývoj i zánik loutkového divadla ve Žďáře nad Sázavou.

¹³ LOPAUR, Miloslav. *Žďárský uličník: průvodce životem starého Žďáru. I, Město Žďár*. Vyd. 1. Žďár nad Sázavou: Město Žďár nad Sázavou, 2012. 191 s. ISBN 978-80-260-3721-7 .

¹⁴ LOPAUR Miloslav, Stanislav MIKULE a Jaroslav ŠVOMA. *400 let povýšení Žďáru na Město: Památník k oslavě 400 letého jubilea*. 1. vyd., Jihlava: EKON, 2007.

1. Počátky loutkového divadla v „Městě Žďáře“

Stejně jako v jiných městech po celé republice, tak i v Městě Žďáře patřily mezi významná centra společenského dění hostince, hospody a další prostory, v nichž se hrálo loutkové divadlo. Můžeme k nim přiřadit Národní dům,¹⁵ hotel Veliš, Obecní dům a v pozdějších letech i Sokolovnu.¹⁶ Zpočátku, dle dochované archiválie¹⁷ z roku 1870, hrával v hostinci u Süssů a Roháčků loutkové divadlo divadelní spolek Sázavan. Z dokumentu se dále dozvídáme, že loutky, se kterými spolek hrál, zhotovil neznámý řezbář z nedaleké Polničky. Jednalo se o loutky o velikosti 50 centimetrů, které byly voděny na drátě. Dalo by se tedy říct, že soubor hrál s tradičními loutkami.¹⁸

Po postavení Národního domu, v roce 1901, přešli ochotníci i s loutkovým divadlem do nového působiště. Na přelomu 19. a 20. století se utvořilo též školní divadlo, které však brzy splynulo s ochotníky, a v té době zde hráli především členové učitelského sboru Obecní školy.¹⁹ Takovýto vývoj byl v této době pro amatérské loutkové divadlo zcela běžný a popisuje ho i Alice Dubská ve své publikaci zabývající se historií českého loutkového divadla.²⁰ Víme, že byl odehrán repertoár převzatý od lidových loutkářů z konce 19. století. Z dobového tisku víme, že soubor odehrál hry *Kníže Oldřich aneb založení posvícení svatováclavského*,²¹ *Turecké pomezí*,²² což byla hra českých autorů z dob obrozeneckého období a hra s tematikou řecké mytologie²³ a *Herkules*.²⁴ Můžeme se jen dohadovat, zda tyto inscenace odehrál soubor Sázavan nebo soubor, v němž působili místní učitelé.

Další zmínka o činnosti loutkového divadla pochází až z roku 1920, kdy při oslavách 70. narozenin prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka bylo sehráno činoherní představení, jehož výnos byl určen pro zakoupení loutkového divadla.²⁵

¹⁵ Nynější Městské divadlo.

¹⁶ O budově Sokolovny je napsáno více v 3. kapitole.

¹⁷ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Soukromý archiv Františka Kršky. Nestránkováno.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ DUBSKÁ, A. , cit. d., s. 172–173.

²¹ Autor loutkové hry neznámý.

²² Autor loutkové hry neznámý.

²³ Autor loutkové hry Matěj Kopecký.

ŠPLÍCHALOVÁ MOCOŮVÁ, K., cit. d.

²⁴ *Ozvěny z Novoměstska*. Nové Město na Moravě, 1905, č. 24, s. 453.

²⁵ *Horácké listy*. Nové Město na Moravě, 1920, číslo 12, s. 5.

Ze stejného roku pochází i zpráva, že Okresní osvětový výbor²⁶ zakoupil loutkové divadlo od Aloise Podlouckého, akademického malíře, rodáka ze Žďáru.²⁷ První otevření pro malé i velké diváky bylo plánováno v tomtéž roce,²⁸ bohužel ale nikde není zmínka o tom, zdali Okresní osvětový výbor opravdu zakoupil loutkového divadlo za peníze, které byly vybrány při narozeninových oslavách prezidenta. Nicméně je tedy možné, že divadlo bylo zakoupeno pro Tělovýchovnou jednotu SOKOL, která v daném roce veškeré náležitosti týkající se loutkového divadla včetně prostorů převzala.²⁹ V dobových pramenech se už bohužel nedá dohledat více o repertoáru souboru, jeho zázemí, chybí také informace o loutkách a kulisách.

V pozdější době ve městě vznikly dva spolky – spolek Jednoty Československého Orla a spolek Tělovýchovné jednoty SOKOL.³⁰ Oba spolky byly pro další vývoj loutkového divadla důležité, neboť usilovaly nejen o fyzický a kulturní rozvoj svých členů, ale kladly důraz především na děti, kterým poskytovaly nejen zábavu, ale určitou formou i vzdělání a rozvíjely tak jejich mysl i ducha.

1.1 Loutkový soubor Jednoty Československého Orla

Jednota Československého Orla byla ve městě založena 15. 9. 1921 a prvním starostou spolku se stal Emanuel Zábřeh. Mezi orelské aktivity spadalo nejen loutkové divadlo, ale i činnost divadelní, duchovní a kulturně-výchovná a v neposlední řadě tělovýchovná a sportovní.³¹

Loutkové divadlo bylo založeno v roce 1924 a soubor hrával v Lidovém domě,³² který se nacházel na horním konci náměstí. V Lidovém domě se scházely

²⁶ Okresní osvětový výbor byl ustanoven v roce 1919 na základě zákona o občanské výchově. Ve všech obcích žďárského soudního okresu zřídil a udržoval veřejné knihovny. V roce 1927 založil hudební školu, pořádal kurzy, debatní večery a výstavy.

²⁷ LOPAUER M., S. MIKULE A J. ŠVOMA., cit. d., s. 131.

²⁸ *Horácké listy*. Nové Město na Moravě, 1920, č. 39, s. 4.

²⁹ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Nestránkováno

³⁰ Moravský zemský archiv v Brně pobočka ve Žďáře nad Sázavou (dále jen SOKA Žďár nad Sázavou). Okresní osvětová rada Nové Město na Moravě. inv. č. 12. f. 2–3.

³¹ KOTÍK, Ladislav. *Dějiny Orla ve Žďáře nad Sázavou*. Žďár nad Sázavou, 1995. Regionální muzeum města Žďáru nad Sázavou. Maturitní práce, Gymnázium Žďár nad Sázavou. Vedoucí práce Mgr. Antonín Plička.

³² Budova, v níž se původně nacházel hostinec. V roce 1926 se novým majitelem objektu stal Spolek pro postavení a udržování Lidového domu (spolek fungoval při spolku Československého Orla). Spolek nechal postavit úplně novou budovu orlovny, která byla otevřena v roce 1930. Jak jsem již zmínila v textu, sídlilo v něm několik organizací – spolek pro postavení Lidového domu,

různé organizace a také se stal jedním z kulturních středisek města. V budově se nacházela místnost určená pro loutkové divadlo s rozkládacím jevištěm a marionetami vedenými na nitích o velikosti 35 centimetrů. Loutkáři hráli především převzaté texty, mezi nimiž k nejoblíbenějším patřila hra Jana Malíka *Míček Flíček*.³³

Z dochovaných pramenů se můžeme dozvědět, že v roce 1941 soubor vlastnil třináct marionet, padesát tři zakoupených knih s loutkovými hrami a gramofon. Nicméně během druhé světové války byla pozastavena činnost veškerých spolků. Loutkářům vojáci zabavili pokladní knihu, hotovost, účetní doklady, marionety, kulisy i dřevěnou kostru divadla.³⁴ Přesto víme, že soubor hrál tajně v období války dál - v roce 1943 celkem sedmkrát a během okupace asi dvanáctkrát.³⁵ Nikde ale není uvedeno, zdali hráli kromě tradičních her i hry s tématem protifašistickým či protiokupačním. Z dochované archiválie pouze víme, že hráli hry s tématem pohádkovým, např. *Míček Flíček*. Bohužel již nikde nebyla zpráva ani dochovaná archiválie o tom, kde soubor tato představení sehrál a jak loutkové divadlo vypadalo. Díky tomu, že loutkáři nepoužívali loutky vedené shora na drátě, ale používali loutky vedené na nitích - marionety, tak vypadalo loutkové představení, tedy pohyb loutek, realisticky. Je zřejmé, že soubor se snažil během války naplňovat svůj hlavní cíl, tedy zajišťovat zábavu pro děti. V této souvislosti musíme proto upravit tvrzení Alice Dubské, v jejíž publikaci je uvedeno, že činnost žďárského souboru byla pozastavena.³⁶ Ze zprávy z loutkářského výboru z roku 1947 můžeme vyčíst, že loutkáři sehráli v jediné sezoně sedm představení, jejichž výtěžek byl 1785 korun, a výdaje souboru činily 1498 korun.³⁷ Můžeme se tedy domnívat, že je ve zprávě zmiňována právě sezona z roku 1943.

katolické ženy, charita, orlové, omladina, atd. Lidový dům se stal v meziválečném období Žďáru kulturním střediskem, v němž se hrálo ochotnické divadlo, konaly koncerty nebo taneční zábavy. V budově se nacházel sál s jevištěm, místnost pro loutkové divadlo, Raiffeisenova záložna, restaurace, řeznictví a uzenářství. Od roku 1948 budova sloužila okresnímu výboru KSČ a od 70. let slouží budova pro činnost zájmových kroužků dětí a mládeže, nyní Dům dětí a mládeže.

LOPAUR, Miloslav., cit. d., s. 43.

³³ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR NMnM. inv. č. 12. f. 2.

³⁴ SOKA Žďár nad Sázavou. Okresní národní výbor Žďár nad Sázavou. Karton č. 126, inv. č. 524, f. 23.

³⁵ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR NMnM. inv. č. 12. f. 2.

³⁶ DUBSKÁ, A., cit. d., s. 245.

³⁷ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR NMnM. inv. č. 12. f. 2.

Po válce získalo divadlo novou jevištní konstrukci se zvýšeným ochozem a vodící lávkou. Loutkáři měli v této době čtyřicet sedm marionet, devatenáct náhradních hlav,³⁸ gramofon s třiceti čtyřmi gramofonovými deskami, dekorace, rekvizity a další pomocný materiál. Dále víme, že se dva členové souboru zúčastnili loutkářského sjezdu a loutkářské školy v Praze, a také že soubor nevlastnil maňáskové divadlo.³⁹

1.2 Loutkový soubor Tělovýchovné jednoty SOKOL

Tělovýchovná jednota SOKOL ve Městě Žďáře byla ustanovena v roce 1869 a vznikla z iniciativy předních měšťanů. V roce 1873 byl spolek přemístěn na hasičský sbor, nicméně o dva roky později, tedy v roce 1875, byl spolek znovuobnoven Otokarem Velišem, obvodním lékařem MUDr. Bedřichem Drožem a továrníkem Josefem Smeykalem.⁴⁰ Spolek se zabýval nejen pohybovými aktivitami, ale také kulturními činnostmi a dále zajišťoval a vedl folklórní a loutkářské soubory. Motivem, který vedl SOKOL k využívání loutkového divadla, bylo přiblížit se dětem. Z počátku jeho činnosti víme, že výtěžek z představení šel na financování zájezdů a výletů žactva SOKOLA.⁴¹

Počátek loutkářského souboru lze datovat od roku 1928, kdy vedoucím byl Václav Švatal, rodák z Města Žďáru a majitel sodovkárny. Soubor hrál s marionetami vyrobenými v sokolské dílně, které byly na nitích a 75 až 80 centimetrů vysoké. Tyto marionety byly postupně nahrazovány stylizovanějšími, které vyrobil Jaroslav Švoma, rodák z Města Žďáru.⁴²

Soubor nejprve zkoušel a hrál v Národním domě,⁴³ až po otevření Sokolovny⁴⁴ bylo divadlo přestěhováno.⁴⁵ V Sokolovně bylo zřízeno nové

³⁸ Lze tedy říci, že loutkoherci hráli s Alšovými loutkami, kterým se také říkalo „Alšovky“. Jednalo se o marionety, které měly karikaturní neproporční poměr hlavy a těla, což vedlo k humornému rázu loutky. Marionety byly voděny na drátě s jednoduchým vahadlem, ruce a nohy byly na nitích. Hlavy marionet byly vyměnitelné.

BLECHA, J. a JIRÁSEK, P., cit. d., s. 142.

³⁹ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR NMnM. inv. č. 12. f. 2.

⁴⁰ LOPAUER M., S. MIKULE a J. ŠVOMA., cit. d., s. 107.

⁴¹ Výpis z kroniky loutkového kroužku. Nestránkováno.

⁴² SOKA Žďár nad Sázavou. OOR NMnM. inv. č. 12. f. 3.

⁴³ Národní dům byl postaven v roce 1901. V celé budově se nacházel tzv. secesní sál, kde vystupovaly

rozkládací jeviště a přibyly také marionety. Hrálo se střídavě v tělocvičně, herecké šatně a všude tam, kde bylo v danou chvíli místo. Stálým stěhováním se omezovala činnost pouze na několik představení v zimě, o masopustu a v době plesů se nehrálo vůbec. Jelikož postupně začaly chybět finanční prostředky, hraní se stávalo velice obtížným. „Divadélko“ začalo být ve špatném stavu a marionety byly poškozeny moly.⁴⁶ Díky tomu se v této době objevily první myšlenky na zřízení vlastního sálu se stálým loutkovým divadlem.

Ve třicátých letech prošlo loutkové divadlo velkým rozvojem, došlo jak k technickému zlepšení divadla, tak i ke zlepšení scény. V této době se začalo hrát pravidelně téměř každou neděli ve 3 hodiny odpoledne mimo těch nedělí, které byly vyhrazeny pro biograf.⁴⁷ Jsou zprávy o tom, že od roku 1935 loutkáři začali posílat pravidelná hlášení o své činnosti župnímu loutkářskému odboru.⁴⁸

Asi v roce 1934 nebo 1935 si členové souboru svépomocí a pravděpodobně i se souhlasem vedení sokolské obce vybudovali v suterénním prostoru Sokolovny,

především divadelní soubory, pěvecký odbor atd. Kromě divadla a koncertů se tam pořádaly přednášky, výstavy, taneční zábavy, kurzy tance a etikety a od roku 1914 promítali filmy. Dále v prostorách byla umístěna knihovna. Během první světové války, sloužila budova jako lazaret a sklad potravin. Po postavení Sokolovny vystupuje význam Národního domu jako svatostánku divadla. V rámci zlepšení města v 70. a 80. letech byla budova přestavěna poměrně necitlivě a díky tomu ztratila svůj půvab. Do dnešní doby se z původní stavby částečně dochoval secesní divadelní sál.
LOPAUR, M., cit. d., s. 64.

⁴⁴ Výstavba Sokolovny byla započata v roce 1928 a dokončena v roce 1929. Budova Sokolovny stojí do dnešní doby na původním místě. Sokolská župa byla jedním z pilířů kulturního a sportovního života ve městě a také nejmasovější organizací ve městě vůbec. Tento objekt byl dobře vybaven, nacházel se zde velký sál s jevištěm a galerií uzpůsobený pro divadelní představení, koncerty, přednášky, přednášky, plesy, bály a sokolské šibřinky, biograf, loutkové divadlo, hudební pavilon, pódium pro orchestr, čítárna, zasedací síň a tělocvična s nářadištěm. Do roku 1987 byla budova Sokolovny kulturním a sportovním střediskem ve městě, jelikož v daném roce byl postaven Dům kultury, který je podstatně prostornější.
LOPAUR, M., cit. d., s. 135 – 136.

⁴⁵ *Horácké listy*. Nové Město na Moravě, 1930, č. 25–30, s. 4.

⁴⁶ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

⁴⁷ Viz 45.

⁴⁸ *Horácké listy*. Nové Město na Moravě, 1940, č. 32–37, s. 4.

původně určenému pro šatny a sprchy sletových cvičenců, ještě dnes existující jeviště se stupňovitou podlahou, hlediště a sociální příslušenství. Jeviště mělo šířku 2,5 metru, výšku 90 centimetrů a hloubku 1,5 metru. Dřevo na tuto rekonstrukci poskytla pila Josefa Neugebaura, dopravu zajistila Švastalova sodovkárna a další potřebný materiál jiní příznivci SOKOLA. Funkce herců byly rozděleny na vodiče a recitátory. Vybavení divadla bylo jednoduché, nacházela se zde zadní lávka pro vodiče a přímé elektrické osvětlení. Recitátoři seděli v „orchestřišti“, v místě dnešní forbíny, a mluvili speciálním „trychtýřem“ směrem do jeviště, čímž vytvářeli dojem mluvících marionet. Marionety byly zavěšeny na nitích. Celá rekonstrukce divadla stála 900 korun. Z dochovaných pokladních deníků jsem se dozvěděla, že loutkoherci pravděpodobně nebyli úplně soběstační, jelikož existují záznamy o tom, že jejich zakladatel, tedy Tělovýchovná jednota SOKOL, platila např. mzdy tesařům a zedníkům při opravě divadla, elektřinu i další materiál, který bylo potřeba nakoupit.⁴⁹ Nové loutkové divadlo zahájilo svoji činnost v roce 1937 představením inscenace⁵⁰ *Pohádka se vrací*.⁵¹

S počátkem druhé světové války nastaly komplikace a nehrálo se pravidelně. Je ale zajímavé, že i přes zastavení činnosti si žďárští loutkoherci našli „cestu“, aby mohli dětskému publiku zahrát inscenace, které by je odvedly od starostí s okupací. Na počátku čtyřicátých let soubor moc nehrál. Od roku 1941 do roku 1944 byla činnost SOKOLA, a tím také loutkového divadla, pozastavena. Nicméně z dochovaných archiválií víme, že v roce 1941 byl ohodnocen inventář loutkového divadla na 15 000 korun. Nacházelo se v něm 30 marionet, loutky zvířat, tradiční kulisy (rytířská síň, selská světnice, občanský pokoj, nebe, náměstí, skalnatá a kopcovitá krajina, jehličnatý, listnatý a zasněžený les, náves, srub a domy) a další pomocný materiál.⁵²

V roce 1945 bylo zařízení loutkového divadla zcela zničeno, avšak znovu hrát se začalo již v roce 1946. Bylo upraveno jeviště a byl zřízen kruhový horizont.⁵³ Vedoucím souboru se stal František Hutař.⁵⁴ Dále byly vybudovány

⁴⁹ SOKA Žďár nad Sázavou. Sokol - tělocvičná jednota Žďár nad Sázavou. Pokladní deník. inv. č. 47.

⁵⁰ Autor loutkové hry Jan Malík.

⁵¹ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

⁵² SOKA Žďár nad Sázavou. Sokol - tělocvičná jednota Žďár nad Sázavou. Zastavení činnosti 1941–1944. karton č. 2. inv. č. 14.

⁵³ Výpis z kroniky loutkářské kroniky. Nestránkováno.

⁵⁴ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR NMnM. inv. č. 12. f. 3.

závěsné lávky, dvě pojízdné po stropních traverzách nad jevištěm a jedna pevná nad „kukátkem“. Osvětlování scény už bylo zajištěno divadelními reflektory, které byly řízeny pomocí reostatů. Další změna nastala u ozvučení, které bylo již elektronické s mikrofonom v zákulisí, tím pádem se mohla zrušit přední recitace a byla vybudována forbína. V roce 1948 proběhla další úprava divadla, kdy starou dřevěnou konstrukci nahradila zděná a byly vyrobeny nové kulisy a kostýmy pro marionety.⁵⁵

Jsou dochované zprávy o tom, že loutkoherci se svými představeními jezdili hrát i mimo Město Žďár. V roce 1951 byla pro tuto zájezdovou činnost zhotovena cestovní konstrukce. První zájezd souboru byl do Zámku Žďáru. V této sezoně proběhlo celkem 12 zájezdů a 5 představení.⁵⁶

1.2.1. Dramaturgická linie a repertoár

Soubor hrál ve dvacátých letech nejčastěji inscenované texty, ve kterých měl hlavní roli Kašpárek. Ještě v Národním domě byla v roce 1924 sehraána tradiční pohádka *Kašpárek a hastrman*.⁵⁷ V roce 1926 se odehrála hra *Bacilínek*,⁵⁸ která upozorňovala na principy prevence tuberkulózy, a také tradiční lidová hra s pohádkovým tématem *Honza pánem*.⁵⁹ Na konci dvacátých let byly sehraány inscenace s tradičním tématem jako *Král, král na dudy hrál*,⁶⁰ pohádka s postavou Kašpárka *Ošizený Kašpárek*,⁶¹ a poté pohádka s orientálním námětem *Šuki a Muki čili Čarovné bačkory*,⁶² přičemž hlavním úkolem této pohádky bylo bezprostřední poučení k vyjádření humanistických ideálů.

⁵⁵ CIHLÁŘ, František. *Vysočina*. Žďár nad Sázavou, 2004, č. 9, s. 5.

⁵⁶ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

⁵⁷ Autor loutkové hry Jaroslav Rudloff.

Osobnosti: RUDLOFF, Jaroslav, autor. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost>.

⁵⁸ Autor loutkové hry Karel Driml.

Bezděk, Z., cit. d., s. 67.

⁵⁹ Autor loutkové hry Josef Drozd.

Josef Drozd. *Baila* [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z:

<http://baila.net/search?utf8=%E2%9C%93&search=josef+drozd&type=&commit=Hledat>.

⁶⁰ Autor loutkové hry Jaroslav Bouček.

Bezděk, Z., cit. d., s. 65.

⁶¹ Autor loutkové hry Josef Drozd.

⁶² Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

Autor loutkové hry Karel Driml.

V první polovině třicátých let byly nastudovány dvě inscenace z doby Národního obrození, a to jedna pocházející z Nizozemí *Jenovefa* a druhá převzatá od anglických komediantů *Doktor Faust*.⁶³ Od roku 1930 po rok 1937 byly hrány tradiční lidové hry s pohádkovými náměty jako například *Klabzuba a Klekáníček*,⁶⁴ *Čertův švagříček*,⁶⁵ *Panoš Jiří*,⁶⁶ nebo *Dlouhý, široký a bystrozraký*.⁶⁷ Dále se opět hrály pohádky s postavou Kašpárka – *Kašpárkův let do stratosféry*,⁶⁸ *Kašpárek na vandru*,⁶⁹ *Kašpárek v podsvětí*⁷⁰ nebo *Ošizený Kašpárek*⁷¹ a na programu se objevily pohádky s orientálním tématem, jako byla hra⁷² *Tajemství princezny Čin-Čin*.⁷³ V druhé polovině desetiletí byla inscenována hra s tématem naší historie *Kníže Oldřich*,⁷⁴ jejíž původní název byl *Posvícení v Hudlicích*. Soubor se v této době zabýval i otázkou scénografie a dramaturgie, což v daném období byl hlavní problém, na který poukazoval tehdejší tisk.⁷⁵

První polovina čtyřicátých let byla započata, stejně jako předchozí desetiletí, a to hrami z doby Národního obrození - *Krutovláda krále Škrlöhy*, která by se dala zařadit do her s rytířsko-loupežnickou tematikou, a *Pan Franc ze zámku*,⁷⁶ ve které se jedná o klasickou hru českého loutkového divadla, v níž byla prezentována ideologie českého divadla thámovského období. V roce 1941, krátce před zabavením celého divadelního vybavení, se podařilo odehrát několik představení.

⁶³ Autor loutkové hry Vladimír Havlík.

BEZDĚK, Z., cit. d., s. 61.

⁶⁴ Autor loutkové hry Alois Rada.

DUBSKÁ, A., cit. d., s. 56.

⁶⁵ Autor loutkové hry Alois Rada.

⁶⁶ Autor loutkové hry Bohumil Schweigstill.

Osobnosti: SCHWEIGSTILL, Bohumil, Praha, LD. *Databáze českého amatérského divadla* [online].

[cit. 2015-11-22]. Dostupné z:

<http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=3725>.

⁶⁷ Autor loutkové hry neznámý.

⁶⁸ Autor loutkové hry Otakar Šeller.

Otakar Šeller. *Baila* [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z:

<http://baila.net/autor/67588740/otakar-seller>.

⁶⁹ Autor loutkové hry Alois Rada.

⁷⁰ Autor loutkové hry Alois Rada.

⁷¹ Autor loutkové hry Josef Drozd.

⁷² Autor loutkové hry Otakar Šeller.

⁷³ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

⁷⁴ Autor loutkové hry Alois Rada.

⁷⁵ *Horácké listy*. Nové Město na Moravě, 1935, č. 25, s. 4.

⁷⁶ Autor loutkové hry Matěj Kopecký.

Jsou známy i hry, které byly uvedeny, a opět se jednalo o tradiční repertoár s pohádkovými tématy – *Hluchý král*,⁷⁷ *Honza silák*⁷⁸ nebo *Tři zlaté vlasy děda Vševěda*.⁷⁹ Po dobu okupace vystupoval pod názvem Loutkové divadlo Města Žďáru.⁸⁰ Bohužel již nikde není zmíněno, jaké hry byly uvedeny, kde se představení odehrávala, chybí i informace o loutkách a dekoracích.

Po druhé světové válce se jako první odehrálo představení *Míček Flíček* od Jana Malíka, hra s tématem pohádky O Koblížkovi. Byla reprízována inscenace *Posvícení v Hudlicích*, která byla v této době přejmenována na *Oldřich a Božena*,⁸¹ Na programu se opět nacházely pohádky s Kašpárkem a pohádkovými náměty a dále hry s lidovou tradiční, ale i historickou tematikou. Můžeme zmínit například hry *Zlý dědek Pikuliš*,⁸² *Pohádka na ruby*,⁸³ *Pohádka o slunci*,⁸⁴ *Ostrov splněných přání*,⁸⁵ atd.⁸⁶ Z výpisu loutkářské kroniky se můžeme dále dozvědět, že od druhé poloviny čtyřicátých let se odehrálo za rok průměrně 15 představení.⁸⁷

V roce 1951 byly nastudovány i nové hry, a to *Pohádka o zlaté rybce*,⁸⁸ *O nespokojeném kohoutkovi*⁸⁹ a *Matěj čaruje*.⁹⁰ V následující sezoně bylo uskutečněno 9 představení s různými hrami, jako například *O zlém sněhuláku Sněhuráku*,⁹¹ nebo *Lucerna*⁹² a stejně jako v předchozím roce třeba *Pohádka o zlaté rybce* nebo *O*

⁷⁷ Autor loutkové hry Antonín Jenne.

⁷⁸ Autor loutkové hry Josef Žemla.

⁷⁹ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Autor loutkové hry Matěj Kopecký.

⁸² Autor loutkové hry Vojtěch Cinybulk.

⁸³ Autor loutkové hry František Čech.

DUBSKÁ, A., cit. d., s. 179.

⁸⁴ Autor loutkové hry Miloslav Lesný.

Miloslav Lesný. *Baila* [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z:

<http://baila.net/kniha/189937268/pohadka-o-slunci-miloslav-lesny>.

⁸⁵ Autor loutkové hry Vojtěch Cinybulk.

⁸⁶ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Autor loutkové hry Romuald Kučera.

⁸⁹ Autor loutkové hry Josef Kopenec.

Osobnosti: KOPENEC, Josef, Ing, LD. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=3576>.

⁹⁰ Autor loutkové hry František Čech.

⁹¹ Autorka loutkové hry Emílie Skálová.

Soubory: Umělecká výchova, LD. *Databáze českého amatérského divadla* [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=soubor&id=576>.

⁹² Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

*nespokojeném kohoutkovi.*⁹³ Dle dobových zpráv víme, že se nehrálo pouze pro děti, ale jednou ročně se konalo loutkové představení i pro dospělé a pokaždé mělo bohatou účast. Zaujímaloby tedy necelých 7% z veškerých představení.⁹⁴

Dle mého názoru si po celou dobu působnosti soubor vybíral takový repertoár, který vyhovoval dobovým tendencím a zároveň byl i zábavný. Z dochovaných archiválií se můžeme dozvědět, že často bylo potřeba představení pro velký úspěch a zájem veřejnosti opakovat, protože kapacita loutkového divadla nedostačovala.

1.2.2. Další činnost souboru

Dobové prameny uvádějí, že soubor nehrál pouze představení v Sokolovně. V roce 1933 se zúčastnil Župní loutkářské výstavy v Kutné Hoře, kde byly jejich marionety označeny za nejstarší, a zároveň uznány za nejzajímavější.⁹⁵ Co se z pramenů již nedozvíme, je to, o jaké marionety se jednalo.

V roce 1932 byl loutkovým souborem ustanoven loutkářský odbor, což byla skupina lidí, kteří loutkový soubor vedli, schraňovali a získávali peníze např. na potřebné opravy, loutkářské kurzy apod. Odbor následně v roce 1933 obnovil svoji činnost, a díky tomu se mohla v roce 1936 konat i první loutkářská škola Sokolské Župy Havlíčkovy v Městě Žďáře.⁹⁶ Loutkářskou školu uspořádal František Hutař, jeden z členů loutkářského odboru, který tam mimo jiné i sám přednášel. Tématem jeho přednášky byl význam loutek a loutkového divadla. Tato škola byla dvoudenní. První den byl ukončený ukázkou hry, kterou provedl soubor SOKOLA Města Žďáru. Následující den se přednášela témata týkající se literatury a jejího výběru, zvukových efektů pomocí gramofonových desek, recitací na loutkovém divadle, malování a úpravy dekorací, výroby a oblékání loutek a varietních loutek.⁹⁷

Druhý kurz, kterého se žďárští loutkáři zúčastnili, se konal v Novém Městě na Moravě v roce 1947. Jednalo se o jednodenní kurz uspořádaný Okresní Osvětovou radou. Přednášel na něm pražský loutkář Karel Vlachý o loutkovém a maňáskovém repertoáru, konstrukci divadla, scénování, osvětlování, zvukových

⁹³ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

⁹⁴ SOKA Žďár nad Sázavou. SOKOL tělovýchovné jednoty Žďár nad Sázavou. 1955. s. 160.

⁹⁵ *Za bratrstvím*, Věstník Sokolské župy Havlíčkovy. 1933, č. 9, s. 46.

⁹⁶ *Horácké listy*. Nové Město na Moravě, 1930, č. 25–30, s. 5.

⁹⁷ SOKA Žďár nad Sázavou. SOKOL ZR. inv. č. 13, f. 3.

efektech, literatuře a zmínilo se i právní postavení loutkových divadel. Kurz byl obohacen o obrázky týkající se vývoje loutky. Dokonce předvedl akrobacii loutky opičky. Dalším přednášejícím byla paní Heřmanová, která mluvila o oblékání, vázání a vedení loutek a o šití maňásků.⁹⁸

Je tedy jasné, že žďárský SOKOL přispíval na další vzdělávání loutkoherců a dbal tak o to, aby byli stále informováni o nových „trendech“ té doby. Činnost souboru přešla od roku 1953 pod Závodní klub revolučního odborového hnutí Žďas (ZK ROH), přesněji pod Jednotný klub pracujících (JKP).

⁹⁸ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR NMnM. inv. č. 21. f. 1–3.

2. Loutkový soubor ZK ROH Žďas při JKP, později SKP 1953/4–1991

V padesátých letech byly všechny druhy aktivit realizovány v systému státem zřizovaných institucí typu závodních klubů, osvětových besed, kulturních středisek a dalších. Stejně tomu bylo i ve Žďáře. V roce 1952 vzniklo klubové zařízení JKP), který se v průběhu osmdesátých let přejmenoval na Sdružený klub pracujících (SKP). V roce 1953 přešlo loutkové divadlo, i se všemi členy, pod ZK ROH Žďas.⁹⁹ JKP vedl mimo jiné i vzdělávací akce, jazykové kurzy a podporoval řadu kulturních aktivit.¹⁰⁰ Dále zaštiťoval zájmové umělecké činnosti (ZUČ) a usiloval o rozvíjení talentu a dovedností jejich členů. Ve svém volném čase mohli lidé v kroužcích uplatnit své tvůrčí schopnosti, rozvíjet své nadání a dále se seberealizovat. Mezi soubory a kroužky spadal také divadelní, pěvecký, taneční, fotografický, filmový a literární kroužek, loutkové divadlo a další.¹⁰¹

2.1 Činnost souboru ZK ROH Žďas

Zřizovatelem souboru byl ZK ROH Žďas, přičemž jeho opatřením ze strany režimu bylo zajištění zázemí pro činnost loutkového souboru a také jeho ekonomická podpora. Loutkový soubor byl řízen JKP, který spadal pod ZK ROH Žďas. Soubor neměl stejnou členskou základnu, jaká byla v Tělovýchovné jednotě SOKOL, až na jednoho člena – Františka Hutaře, který pokračoval v loutkářské činnosti nadále. Můžeme tedy říci, že předchozí soubor přešel pod nově ustanovený JKP.

Soubor byl od počátku padesátých let vedený Janem Bosnerem,¹⁰² Františkem Hutařem a Božetěchem Tomanem a celkem měl sedmnáct členů.¹⁰³ Poslední jmenovaný se staral o výtvarnou složku. Loutkové divadlo, tedy prostor, v němž nově ustanovený soubor hrál, se nacházelo na stejném místě, kde se konaly předešlé produkce - v Sokolovně.

⁹⁹ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

¹⁰⁰ ČERNÝ, K. *Kulturní zpravodaj*. Žďár nad Sázavou, 1977, č. 1, s. 17-18.

¹⁰¹ SOKA Žďár nad Sázavou. Jednotný klub pracujících Žďár nad Sázavou, rok 1976–1980.

¹⁰² Jan Bosner, bývalý zaměstnanec Žďasu, býval jedním z hlavních pilířů celého loutkářského kolektivu. K souboru se dostal hned po studiích, kdy ho loutkáři pozvali mezi sebe. V prvním svém vystoupení zahrál úlohu pohyblivého měsíce, který si sám vyrobil. Pan Bosner prokázal dovednosti nejen herecké a režijní, ale i ve výtvarném umění – z jeho rukou vyšla nejedna zdařilá loutka nebo divadelní scéna.

¹⁰³ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

V létě 1953 byla zahájena rekonstrukce prostorů loutkového sálu. Přestavba se zabývala novým řešením jeviště, přičemž pevné jeviště bylo z důvodu nedostatku místa odstraněno a na jeho místo byla postavena skládací zájezdová konstrukce. Dále byla podlaha v sále snížena o jeden metr a dosavadní rovné hlediště bylo nahrazeno progresivním zešíkmením – elevací. Celkový rozměr sálu byl 5,5 x 15 metrů, rozměr proscenia 2,4 x 1,2 metrů a jeviště mělo rozlohu 5 x 3 metry.¹⁰⁴ Bohužel není žádná dostupná fotografie, která by „nové divadélko“ dokumentovala. Z výpovědi pamětníků¹⁰⁵ jsem se dozvěděla, že hlediště, tak jak bylo upravené v padesátých letech, zůstalo zachováno do dnešní doby.¹⁰⁶

V roce 1954 měl loutkářský soubor jedenáct dospělých členů a osm chlapců z řad základní školy, kteří projevíli zájem o loutkové divadlo a měli snahu se zapracovat mezi zkušené loutkáře.¹⁰⁷ Scházeli se pravidelně dvakrát týdně (v úterý a pátek) ve večerních hodinách. Průměrná návštěvnost jejich představení byla kolem 170 dětí a dospělých. Loutkoherci si také upravili pro své potřeby prázdný sklep v Sokolovně na dílnu. Do této doby ukládali rekvizity a scénické dekorace do Národního domu, kde bylo loutkové divadlo původně hráno.

Koncem roku 1954 započala další rekonstrukce prostorů v Sokolovně, kdy se úpravy orientovaly především na přestavbu zařízení jeviště, přičemž dřevěnou konstrukci vyměnili za kovovou zavěšenou na nosnících.¹⁰⁸ Dále bylo nainstalováno i nové elektrické osvětlení jeviště s pomocí přenosných reflektorů a dalšími osvětlovacími tělesy. Navíc byl zapojen osvětlovací panel, který umožňoval provádět jakékoliv nasvícení scén. Dále bylo zavedeno i ústřední topení, aby byl divákům příjemnější pobyt v době sledování loutkového představení. Rekonstrukce a veškeré úpravy byly dokončeny na začátku jara roku 1955.¹⁰⁹

Ve stejném roce se soubor zúčastnil soutěže Lidové umělecké tvořivosti (LUT),¹¹⁰ na kterou si loutkáři připravili pohádku *Zlatovláska*, a umístil se na druhém místě z celého Jihlavského kraje. Pro tuto inscenaci byly vyrobeny i nové

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Výpovědi pamětníků Ing. Bohumila Špinara a Stanislava Vinopala.

¹⁰⁶ Zpráva o činnosti Loutkářského odboru. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Výpis z kroniky loutkářského kroužku. Nestránkováno.

¹⁰⁹ Zpráva o činnosti Loutkářského odboru.

¹¹⁰ Zkratka užívaná pro Lidovou uměleckou tvořivost. Označení bylo používáno pro činnosti neprofesionálních umělců – a to pro ochotnické divadlo, výtvarné umění, lidové písně, umělecká řemesla, lidové tance, loutkové divadlo, atd.

kulisy a dle vlastních návrhů si loutkáři vyrobili také všechny loutky. V tomto roce byla průměrná návštěvnost asi 90 dětí a pro soubor byl tento rok tím pádem rokem úspěšným.¹¹¹

V následujícím roce, 1956, se loutkohercům již tolik nedařilo a loutkové divadlo nevyvíjelo zdaleka takovou činnost jako v předchozích letech. Je pravděpodobné, že vše bylo způsobeno i neaktivitou členů souboru, kteří se neúčastnili pravidelných zkoušek, takže vážla nejen příprava nových inscenací, ale i chuť zapojovat se do vyhlašovaných soutěží a přehlídek. Z tohoto důvodu byl také sehrán menší počet divadelních představení a klesl i počet návštěvníků průměrně asi na 80 dětí. Jediné, co se loutkařům podařilo, bylo doplnění chybějících členů souboru na počet dvanácti osob chlapci z místní osmiletky a jedenáctiletky. Dle informací, které mi podal pan František Krška, ve stejném roce vznikla ve Žďáře Dětská divadelní scéna, která měla vypomáhat a kooperovat s loutkoherci. Dochovala se zpráva, že dva členové souboru se zúčastnili kurzu pro režiséry loutkových divadel. Dále se dozvídáme, že po technické stránce bylo žďárské loutkové divadlo dobře zabezpečené a zařízení elektrického parku bylo dostačující, během letních měsíců byla část reflektorů a spojovacích kabelů přenesena do jiných prostor Sokolovny určených cvičencům.¹¹²

V roce 1957 se soubor opět účastnil soutěže LUT s pohádkou *O nespokojeném kohoutkovi*. Pro tuto hru byly vytvořeny nové kulisy a loutky.¹¹³ Bohužel není nikde již záznam, zdali loutkoherci uspěli, či nikoli.

Jak se můžeme dozvědět z dochovaných zpráv,¹¹⁴ ke konci padesátých let byla činnost loutkářského souboru a loutkového divadla stále mizivá. Hlavní příčinou tohoto stavu byl trvajícím malý zájem členů, který se nepodařilo vedoucímu souboru nikterak podchytit. Zejména počet „činných“ loutkoherců, tj. těch, kteří celou inscenaci připravují, byl velice nízký. Jelikož dosud byli loutkoherci zvyklí na velmi pracné a výpravné zhotovování kulis a dekorací, z výše zmíněného důvodu byli nuceni od této detailní propracovanosti upustit, aby nedocházelo k dlouhým rozstupům mezi jednotlivými představeními – snažili se, aby se hrálo častěji i za cenu, že předváděné inscenace budou nižší kvality především v dekoraci a výpravě.

¹¹¹ Zpráva o činnosti Loutkářského odboru.

¹¹² Zpráva o činnosti Loutkářského odboru. Soukromý archiv pana Františka Kršky.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Výpis z kroniky loutkářského kroužku.

Ve srovnání s počátkem padesátých let, kdy soubor vyvíjel pravidelnou činnost, účastnil se s úspěchem soutěží a měl i vysokou návštěvnost představení, na konci této dekády můžeme pozorovat stagnaci, menší tvůrčí aktivitu a s tím spojený i úbytek diváků. Na druhé straně se členové souboru snažili udržovat a vylepšovat prostor loutkového divadla přestavbou jeviště, vlastní výrobou marionet i kulis, také se snažili rozšířit členskou základnu a vychovávat své nástupce.

Mezi neaktivnější členy v této době patřili Ing. Bohumil Špinar, který se uplatnil především jako interpret mluveného slova, Jan Bosner, jenž se zasloužil o dramaturgii souboru, dále Václav Švatal, vedoucí SOKOLa a také vedoucí souboru nebo Emanuel Švatal, který se staral o technické zázemí a výrobu kulis. Právě Ing. Bohumil Špinar mi popisoval kulisy, které byly dřevěné, polepené plátnem nebo lepenkou, a byly vyráběny členy souboru v sokolské dílně. Dále hovořil o kostýmech pro marionety, které šily především členky souboru. Bohužel se do dnešní doby nedochovaly ani kulisy, ani kostýmy s marionetami.

Rok 1960 je zajímavý tím, že byl soubor navržen na čestné uznání¹¹⁵ přímo krajskou porotou v soutěži tvořivosti mládeže. Nepodařilo se mi dohledat, zdali jim uznání bylo uděleno, nebo ne. Přibližně¹¹⁶ v roce 1961 byla obnovena práce loutkového divadla pomocí Vlčka, Bosnera a Poula¹¹⁷ a následně se z dobových novin můžeme dočíst, že v roce 1962 dochází opět ke zlepšení činnosti loutkového divadla. V roce 1965 při příležitosti 20. výročí osvobození bylo souboru navrženo udělení čestného uznání za dlouholetou kulturní činnost.¹¹⁸ Můžeme se domnívat, že od roku 1963 do roku 1969 byl soubor aktivní, nicméně jeho tvůrčí činnost byla omezena v důsledku provádění adaptace jeviště, jelikož byla budována nová jevištní scéna.¹¹⁹

Z počátku sedmdesátých let je dochováno pouze minimum informací, pouze víme, že vedoucím loutkového souboru se stal František Cihlář.¹²⁰ První zpráva o souboru z tohoto období pochází z roku 1974 a je v ní zmiňována pouze stagnace

¹¹⁵ *Žár Vysočiny*. Žďár nad Sázavou, 1960, č. 10–11, s. 4.

¹¹⁶ Z dochovaných archiválií není jasné, ve kterém roce byla přesně obnova činnosti loutkoherců.

Noviny (viz 19) udávají, že obnova souboru proběhla v roce 1962, nicméně ze zprávy o činnosti Loutkářského odboru se dozvídáme, že to bylo o rok dříve.

¹¹⁷ *Žár Vysočiny*. Žďár nad Sázavou, 1962, č. 21, s. 1.

¹¹⁸ SOKA Žďár nad Sázavou. Okresní národní výbor ZR. Rozbory činnosti KVZ ROH v okrese. karton 23. f. 58.

¹¹⁹ Tamtéž. karton 23. f. 95.

¹²⁰ František Cihlář mimo jiné se snažil v 90. letech vést loutkářský kroužek na DDM (Dům dětí a mládeže ve Žďáře nad Sázavou). Dle výpovědi pamětníků, kroužek fungoval pouze 2 roky.

loutkářské činnosti,¹²¹ která trvala zřejmě do roku 1976. Tuto informaci můžeme ověřit ve zprávě o obnově loutkářství, kde je zmiňováno, že by loutkoherci chtěli začít hrát již od podzimu roku 1976.¹²² Dále se mi z tohoto období podařila nalézt informace, že JKP uskutečnil v roce 1975 akci pod názvem JKP dětem, na které bylo sehráno i loutkové divadlo.¹²³ Z pramenů není ovšem již zřejmé, zdali toto představení bylo odehráno právě jejich loutkáři.

Aby se členové souboru mohli ve své činnosti dále zdokonalovat a učit se novým věcem, jezdili v těchto letech na zájezdy do některých jiných amatérských divadel, která inscenovala stejným, či podobným způsobem jako žďárští loutkáři - vyměňovali si tak zkušenosti s tamějšími loutkoherci.¹²⁴ Bohužel nejsou dochovány žádné konkrétní záznamy o místech, do kterých zavítali, ovšem podle slov pamětníka Ing. Bohumila Špinara jsem se dozvěděla, že se jezdili dívat např. na Loutkářskou Chrudim.¹²⁵

V těchto letech procházelo samozřejmě divadlo i úpravami prostorů - v roce 1977 byly zhotoveny a instalovány lávky pro vodiče, horizontový rám, výkryty, upraven interiér jeviště, zabudována skříň pro přehledné uskladnění loutek a rekvizit a byla také provedena údržba technického zařízení – např. bylo moderně předěláno osvětlení jeviště. Pro lepší skladování kulis a prospektů bylo v plánu do budoucna vybudovat pomocný sklad, který se ovšem začal stavět až v osmdesátých letech.¹²⁶

Dle zprávy z roku 1980 můžeme, i přes nedostatek dalších pramenů, usuzovat, že si loutkáři předešlé desetiletí vedli v očích publika dobře. Všechny pohádky, které odehráli, se setkaly s velkým ohlasem a byly i několikrát reprízovány, dokonce i pro děti z okolních obcí. Dále se můžeme dozvědět o dobré spolupráci celého kolektivu loutkářů, a také o značné podpoře zřizovatele.¹²⁷

Soubor hrával většinou v neděli pro širokou veřejnost, u příležitosti vánočních besídek hrál i ve všední dny, ale pouze pro děti zaměstnanců žďárských

¹²¹ Žár. Žďár nad Sázavou, 1974, č. 41, s. 2.

¹²² Žár. Žďár nad Sázavou, 1976, č. 15, s. 3.

¹²³ *Vysočina*. Žďár nad Sázavou, 1977, č. 34, s. 4.

¹²⁴ Žár. Žďár nad Sázavou, 1977, č. 2, s. 4.

¹²⁵ Loutkářská Chrudim je celostátní přehlídka amatérského loutkářství ve všech jeho formách a projevech. Cílem této přehlídky je podpora zájmu o loutkářství a jeho propagaci.

RICHTER, Luděk. *50 loutkářských Chrudimí: vývoj českého loutkového divadla v zrcadle festivalu*. Vyd. 1. Praha: Dobré divadlo dětem, 2001. 209 s. ISBN 80-7068-156-X.

¹²⁶ *Vysočina*. Žďár nad Sázavou, 1980, č. 2, s. 4.

¹²⁷ Tamtéž.

podniků a jiných organizací. Zajímavou informací je, že soubor spolupracoval se členem brněnského Loutkového divadla Radost, a to konkrétně s Mirko Matouškem,¹²⁸ který jim zajišťoval odbornou pomoc.¹²⁹ Během sezony 1981/1982 se soubor např. účastnil loutkového semináře, který pořádalo právě Loutkové divadlo Radost.¹³⁰

Na počátku osmdesátých let měl soubor potíže s členskou základnou, jelikož se jim nedařilo stabilně zainteresovat nové loutkoherce, a pokud ano, tak jim chyběly potřebné znalosti. Tuto skutečnost dokazuje zpráva z roku 1982, která vypovídá o přibrání nových členů, nicméně nezkušených v práci s loutkou, tudíž se s ní museli nejdříve naučit pracovat. Většinou se jednalo o mladé nadšence pro loutkové divadlo z řad základních škol. V roce 1983 měl soubor sedmnáct členů,¹³¹ ovšem již v následujícím roce klesl počet pouze na deset. Souboru se tak nedařilo dodržet dramaturgický plán a neúčastnil se ani žádné ze soutěží.¹³²

Dalším problémem této doby byl špatný stav podlahy a omítky v loutkovém sále, které bylo potřeba opravit. Díky této závadě se v sezoně neodehrály některé inscenace, které loutkoherci připravili.¹³³ Alespoň návštěvnost dětí za sezonu 1983/1984 byla vysoká, celkem 240 dětí.¹³⁴

V roce 1985 měl soubor dvanáct členů,¹³⁵ ovšem v sezonách 1986–1988 se soubor stále potýkal s přetrvávajícím problémem obsazení loutkoherců bez zkušeností s vodičskými schopnostmi.¹³⁶ Až v roce 1988 byli přijati noví členové souboru z řad studentů a pedagogů Mateřské školy (MŠ), dalo by se tedy předpokládat zlepšení aktivity souboru. To bylo ale vyvráceno v již následujícím roce, jelikož noví členové měli poněkud jiné představy o fungování souboru. Tuto informaci můžeme nalézt v dobové zprávě, která uvádí, že představa pěti pedagogických pracovníků MŠ se značně rozcházela s tím, co práce u souboru obnáší

¹²⁸ Miroslav Matoušek byl známý loutkoherce, režisér a jeden ze členů Divadla Radost v Brně.

Spolupracoval jako režisér a poradce, pokud si některý z amatérských souborů vyžádal. Tak tomu bylo se žďárským souborem.

¹²⁹ SOKA Žďár nad Sázavou. Oddělení zájmové umělecké činnosti: dramaturgické plány divadelních souborů dětí i dospělých 1980–1989. inv. č. 47. f. 2.

¹³⁰ Tamtéž. f. 27.

¹³¹ SOKA Žďár nad Sázavou. ONV ZR. karton 23. f. 72.

¹³² SOKA Žďár nad Sázavou. ODD. ZUČ. inv. č. 96.

¹³³ SOKA Žďár nad Sázavou. Okresní kulturní středisko ZR. inv. č. 43. f. 2.

¹³⁴ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR ZR. karton č. 69. f. 15. str. 84.

¹³⁵ SOKA Žďár nad Sázavou. OKS Žďár nad Sázavou. inv. č. 53. f. 4.

¹³⁶ SOKA Žďár nad Sázavou. ODD. ZUČ. inv. č. 47. folio 223.

ve skutečnosti a nechtěly se tak zapojit do stávajícího kolektivu. Posilou tehdy byli pouze členové loutkářského souboru dětí, který ten rok pracoval první sezonu.¹³⁷

Loutkoherci měli zkoušky dvakrát týdně, pracovali na výrobě dekorací a prováděli údržbu zákulisí a příručního skladu.¹³⁸ Z následujících let nejsou dochované již žádné informace o činnosti souboru. Jediné, co lze z pramenů vysledovat je to, že byly v roce 1990 sehrané pouze dvě pohádky pro děti.

Z výpovědi pamětníků¹³⁹ jsem se dozvěděla, že v období sedmdesátých a osmdesátých let, tedy v době kdy soubor běžně hrál, zkoušel a odehrával představení, byl loutkový sál navíc využíván i pro konání různých seminářů a konferencí, které byly určené zaměstnancům ŽĎASu.

2.2 Dramaturgická linie a repertoár

Na počátku padesátých let, po přechodu pod JPK, soubor pokračoval v inscenacích především s pohádkovou tematikou jako například *Pohádka o zlaté rybce*,¹⁴⁰ *Zlatovláska*¹⁴¹ nebo *O zlém sněhuláku Sněhuráku*,¹⁴² které byly nastudovány v roce 1951 ještě pod vedením SOKOLa. Posledně jmenovaná inscenace je napsána na motivy známé pohádky O Otesánkovi. Byla sehrána i pohádka, kde ústřední postavou byl Kašpárek, a to *Návštěva V Kocourkově*,¹⁴³ ve které je téma dávného českého venkova, *Lucerna* a dále byla reprízována v daném desetiletí inscenace *O nespokojeném kohoutkovi*.¹⁴⁴

Šedesátá léta ovládly pohádky s tématem Kašpárka, můžeme jmenovat *Dračí komedie*,¹⁴⁵ *Začarovaný kašpárek*,¹⁴⁶ *Kašpárek vaří živou vodu*,¹⁴⁷ kde byly dětem ukazovány lidské vlastnosti a hodnoty, *Zrození kašpárka*¹⁴⁸ nebo

¹³⁷ SOKA Žďár nad Sázavou. ONV. karton 23. f. 67.

¹³⁸ SOKA Žďár nad Sázavou. OOR Žďár nad Sázavou. karton 63. inv. č. 27. f. 1.

¹³⁹ Výpovědi pamětníků Stanislava Vinopala a Františka Kršky.

¹⁴⁰ Autor loutkové hry Romuald Kučera.

¹⁴¹ Autor loutkové hry Josef Kainar.

¹⁴² Autorka loutkové hry Emílie Skálová.

¹⁴³ Autor loutkové hry Vojtěch Cinybulk.

¹⁴⁴ Autor loutkové hry Josef Kopenec.

¹⁴⁵ Autor loutkové hry František Čech.

¹⁴⁶ Autor loutkové hry Karel Balák.

¹⁴⁷ Autor loutkové hry František Čech.

¹⁴⁸ Autorka loutkové hry Marie Staňková.

Bacilínek.¹⁴⁹ Tyto inscenace se hrály již ve dvacátých letech. Nadále nechyběly ani představení s pohádkovou tematikou, některé již byly reprízovány, ale nově se uvedla pohádka o vodnících *Umíněný hastrman*, dále *Král Žrout*,¹⁵⁰ který přes velkou účast na prvním představení musel být reprízován nebo také *Sůl nad zlato*.¹⁵¹ Na loutkovou scénu byla znovu uvedena pohádka *Míček Flíček*.¹⁵²

Počátek sedmdesátých let zahájila Alšova pohádka *Zvířátka Petrovští*.¹⁵³ Byly reprízovány již inscenované pohádky s orientálním námětem *Aladinova lampa* a *Šuki a Muki čili Čarovné bačkory*.¹⁵⁴ Následně byly do programu přidány představení se stále se opakujícími tématy Kašpárků nebo pohádek. Byla sehrána i nová pohádka *Ostrov splněných přání*,¹⁵⁵ kde mělo být dětem ukázáno přátelství a poctivá práce.

V posledním desetiletí, tudíž osmdesátých letech, byly představení ve většině případů reprízovány. Jednalo se o pohádky jako je *Sůl nad zlato*, *Perníková chaloupka* nebo *Král Žrout*. Bylo nově sehráno představení *Ponocný a strašidlo*,¹⁵⁶ které se bohužel nesetkalo s kladným ohlasem od dětských diváků, a to díky jeho nesrozumitelnosti – bylo v něm totiž mluveno starou češtinou. Uvedla se i pohádka *O veselém hrobaři*,¹⁵⁷ ve které bylo ústředním motivem vyzdvižení lidské soudržnosti, pracovitosti, životního elánu a naopak odsouzení a zesměšnění špatných lidských vlastností. Dále byla sehráno představení *Tanec s čertem*,¹⁵⁸ kde byl dětem ukázán rozdíl mezi dobrem a zlem. Nicméně největší zastoupení měly opět pohádky s Kašpárkem, i když se ve všech případech jednalo o opakování inscenací z předchozích desetiletí, našly si své místo i v této době - *Kašpárek a strašný hrad Buchtohrad*,¹⁵⁹ *Kašpárek v pekle*,¹⁶⁰ *O pyšné base*, *Dračí komedie* nebo *Kašpárek a hastrman*.¹⁶¹

¹⁴⁹ Autor loutkové hry Karel Driml.

¹⁵⁰ Autor loutkové hry Josef Kopta.

¹⁵¹ Autorkou loutkové hry Jaromíra Nohelová.

¹⁵² Autor loutkové hry Jan Malík.

DUBSKÁ, A., cit. d., s. 209.

¹⁵³ Autor loutkové hry Jaroslav Hloušek.

¹⁵⁴ Autor loutkové hry Karel Driml.

¹⁵⁵ Autor loutkové hry Vojtěch Cinybulk.

¹⁵⁶ Autor loutkové hry Josef Žemla.

BEZDĚK, Z., cit. d., s. 60.

¹⁵⁷ Autor loutkové hry Josef Lamka.

¹⁵⁸ Autorka loutkové hry Milena Marková.

¹⁵⁹ Autor loutkové hry Eduard Vavruška.

V roce 1990 se loutkoherci pokusili odehrát ještě pohádky *Zlaté kuře* a *Veselá medvíďata*, což byla maňásková hra. Bohužel nejsou dochované informace, zdali se tyto inscenace líbily a chybí zmínka o jakékoliv reakci tehdejšího publika.

2.3 Soubor loutek

Fundus marionet, který se dochoval do dnešní doby, pochází pravděpodobně z šedesátých let. Původní marionety, kulisy a rekvizity byly poztráceny nebo zničeny kvůli nedostatečnému uložení. Díky této skutečnosti nechal JKP pro další činnost souboru zakoupit marionety dle návrhů pana Stratila v Uměleckých řemeslech Únanov u Znojma, což byla pobočka Moravské zemské ústředny. Jednalo se o marionety pro inscenace *Zvířátka a Petrovští*, *Míček Flíček*, *Šuki a Muki čili Čarovné bačkory*, *Sůl nad zlato*, *Čert a Káča*, *Kašpárek vaří živou vodu* a *O pyšné base*.¹⁶²

Další zakázka na výrobu v Únanově¹⁶³ proběhla v roce 1988, kdy byly zhotoveny marionety pro inscenaci *O veselém hrobaři*, dle návrhu Zdeňka Zoubka. V průběhu vystupování souboru byly loutky dle potřeby převlékány.

Moravská ústředna – Únanov, byla specializovaná firma, která působila v Únanově u Znojma. Vyráběla divadelní dekorace, konstrukce a marionety ve velikosti 35-50 centimetrů, javajky, jednotlivé díly k loutkám, jevištní konstrukce, poloplastické dekorace, kašírované doplňky a nábytek pro loutky. Moravská ústředna započala s výrobou loutek v roce 1949 a byla založena živnostníkem Josefem Vystrčillem.¹⁶⁴ Výrobna ukončila svoji činnost v roce 1992.¹⁶⁵

Marionety jsou do dnešní doby uschovány v prostorách Městského divadla a budou ukázány v obrazové příloze. Dochovaly se typicky pohádkové postavy např. Kašpárek, ježibaba, vodník, královská rodina, babka a dědek, dále také loupežníci, draci, čerti, různá strašidla, kostlivec, čaroděj, myslivec, Jeníček a Mařenka, zvířata (koně, slepice) a v neposlední řadě soubor orientálních marionet pro pohádku *Šuki a*

¹⁶⁰ Autorka loutkové hry Liběna Ostrčilová.

DUBSKÁ, A., cit. d., s. 164.

¹⁶¹ Autor loutkové hry Jaroslav Rudloff.

¹⁶² Výpověď pamětníka Stanislava Vinopala.

¹⁶³ Výpověď pamětníka Ing. Zdeňka Zoubka.

¹⁶⁴ KNÍŽÁK, M., cit. d., s. 622.

¹⁶⁵ KEREMIDSKÝ, M., cit. d., s. 56.

Muki čili čarovné bačkory. Dochovaly se tedy loutky k pohádkám Zvířátka a Petrovští, O perníkové chaloupce, Šuki a Muki čili čarovné bačkory, Čert a Káča, O veselém hrobaři a Míček Flíček.

Závěr

V současné době je žďárské loutkové divadlo nečinné a prostory, ve kterých bylo umístěno, jsou nyní využívány pro provozování obchodu (second-handu) a loutky jsou umístěné v Městském divadle ve Žďáře nad Sázavou. Hlediště je pevně překryté dřevěnými deskami a ani z jeviště není nic vidět. Loutky, které se dochovaly, byly již dvakrát vystaveny v prostorách Staré radnice.¹⁶⁶ Na fotografiích v příloze lze vidět i statické kulisy, které nejsou původní a byly vytvořeny právě pro potřeby jedné z výstav loutek, původní používané loutkoherci byly plastické. Bývalí členové souboru Ing. Bohumil Špinar a poté i Stanislav Vinopal vypověděli, že na výstavě z vlastní iniciativy ukazovali vodění marionet. Setkali se s uznáním své dovednosti nejen od dětí, ale také od dospělých.

Chtěla jsem věnovat jednu podkapitolu i fundusu loutek, který se do dnešní doby dochoval, ale bohužel neúspěšně. Z počáteční komunikace s ředitelkou Domu kultury vše vypadalo, že přístup do divadla bude bezproblémový, když jsem se ale po nějaké době ozvala, že bych ráda fundus viděla a nafotila ho, přestal se mnou Dům Kultury zcela komunikovat. Zkoušela jsem osobní kontakt, telefon i email, ale bohužel bezvýsledně, což mi přijde jako velká škoda, protože fundus je zavřený ve skříni a od roku 1990 byl vystaven pro veřejnost pouze dvakrát. Podkapitola této práce týkající se loutek z tohoto důvodu nemůže být rozšířena o jejich stav, počet ani vzhled. Chtěla bych v této souvislosti poděkovat Ing. Bohumilu Špinarovi za zapůjčení vlastních fotografií z druhé výstavy loutek, Ing. Zdeňku Zoubkovi za zapůjčení vlastních návrhů loutek k inscenaci *O veselém hrobaři* a Františku Krškovi za poskytnutí archivních materiálů, které nejsou uloženy v žádném z archivů.

V práci je poprvé představena a zachycena kontinuální historie a stručný vývoj loutkářských aktivit ve městě, dále vývoj jednotlivých souborů v průběhu 20. století a také částečně rekonstruovaný repertoár na základě dochovaných pramenů.

Podařilo se mi dohledat všechny soubory, které ve městě působily i přes složitější cestu k některým informacím o jednotlivých souborech z důvodu těžko dostupných pramenů a archiválií. To se odrazilo zejména na sestavení činnosti a repertoáru souboru Sázavan, později Sázavan-Havlíček. K souboru Jednoty

166 První výstava se uskutečnila v roce 2004. Druhá poté byla uskutečněna v roce 2013.

Československého Orla se již dala část informací dohledat lépe, nicméně zachované texty nebyly dostačující k tomu, aby se podařilo sestavit kompletní činnost a repertoár. Co se týká souboru, který byl veden Tělovýchovnou jednotou SOKOL, tak zde bylo dohledatelných informací ještě více, nicméně většina důležitých archiválií byla zničena během druhé světové války. Lepší situace se sestavováním činnosti a především repertoáru nastala až při hledání archiválií k souboru ZK ROH Žďas, proto tento soubor zaujímá nejdůležitější část práce.

K repertoáru souboru Sázavan-Havlíček se bohužel dochoval pouze minimální fragment archiválií, z toho tedy vyplývá, že repertoár první poloviny 20. století není celistvý. V archiváliích lze vyčíst, že soubor zinscenoval např. představení s tematikou naší historie, dále z dob obrozeneckého období, s námětem řecké mytologie, s typickou postavou Kašpárka a pohádkovou tematikou a poté představení, které demonstruje prevenci proti tuberkulóze, napsané v roce 1923 - *Bacilínek*.

Bohužel u souboru, který vedla Jednota Československého Orla, nejsou dochované žádné archiválie, které by ukazovaly repertoár a četnost představení alespoň ve fragmentech.

Repertoár Tělovýchovné jednoty SOKOL je už o něco lépe dohledatelný, nicméně v některých časových obdobích, jedná se především o období během druhé světové války, se dochovaly pouze fragmenty a kolikrát ani ty ne. Než započala válka, tak loutkoherci měli na programu hry, které byly především určené dětem. Jednalo se o inscenace, ve kterých nechyběl v té době už tolik známý Kašpárek, ale také se hrála představení s různými pohádkovými motivy a nově i s orientálním námětem. Po druhé světové válce se některé inscenace opakovaly, ale našly se i nově nastudované hry, stejně tak jako se hrála díla známých autorů, tak i těch neznámých a dokonce se inscenovaly hry, které byly původně psány jako próza.

Jednotný klub pracujících inscenoval některé hry, které už předtím byly na programu u Tělovýchovné jednoty SOKOL. V některých představeních byly dětem ukázány lidské vlastnosti (*Kašpárek vaří živou vodu*), dobro a zlo (*Tanec s čertem*), přátelství a poctivá práce (*Ostrov splněných přání*), ale také se inscenovalo představení *Ponocný a strašidlo*, které mezi dětmi nebylo příliš oblíbené díky užití pro ně nesrozumitelné staré češtiny. Nejsou dochovány archiválie o tom, že by loutkoherci hráli kromě pro děti i představení pro dospělé. Nově byly nastudovány

inscenace *Ostrov splněných přání* a *O veselém hrobaři z čehož* můžeme vyvodit, že soubor hrál především pohádky a to například od Františka Čecha, či Jana Malíka. Můžeme tedy říci, že soubor měl v repertoáru především hry inscenované již předešlým souborem, nebo inscenoval díla, která byla v této době napsána, ale nikdy se nejednalo o vlastní autorské texty, ale pouze o díla převzatá.

Na základě zjištěných faktů můžeme tedy dojít k následujícímu závěru – soubor loutkového divadla ve městě měl dlouholetou tradici, je tedy škoda, že během 90. let ustal ve své činnosti. Příčiny jeho zániku můžeme hledat jednak v odlišném společenském a kulturním kontextu po roce 1989, tak v opadnutí zájmu samotných loutkářů, kdy nastala absence pokračovatelů - mladých loutkářů a dále také v odlišné orientaci dětského publika.

Soupis repertoáru

Hry sehrané souborem Sázavan , později Sázavan - Havlíček:

- 1905 *Kníže Oldřich aneb Založení posvácení svatováclavského* – autor
neznámý
Turecké pomezí – autor neznámý
Herkules – Matěj Kopecký
- 1924 *Kašpárek a hastrman* – Jaroslav Rudloff
- 1926 *Bacilínek* – Karel Driml
Honza pánem – Josef Drozd

Hry sehrané souborem Jednoty Československý Orel:

U tohoto souboru víme, že nastudoval hru *Míček Flíček*, bohužel není nikde datováno, kdy byla inscenace sehraána. Díky nedostatku dochovaných archiválií nelze vytvořit repertoár souboru.

Hry sehrané souborem Tělovýchovné jednoty SOKOL:

- 1929 *Král, král na dudy hrál* – Jaroslav Bouček
Ošizený Kašpárek – Josef Drozd
Šuki a Muki čili Čarovné bačkory – Karel Driml
- 1930 *Tajemství princezny Čin-Čin* – Otakar Šeller
Divotvorný nápoj lásky – autor neznámý
Kašpárkův let do stratosféry – Otakar Šeller
Robinson Krusoe – Daniel Defoe
- 1931 *Klapzuba a Klekáníček* – Alois Rada
Čertův švagříček – Alois Rada
Jenovefa – Christoph von Schmid
- 1932 *Dlouhý, Široký a Bystrozraký* – pohádku napsal K. J. Erben, ale autor
loutkové hry neznámý
Raketou na měsíc – Otakar Šeller
Kašpárek na vandru - Alois Rada
- 1933 *Křišťálový zámek v modrých horách* – Alois Rada
Panoš Jiří – Bohumil Schweigstill
Kuba Všeckosněd – Bohumil Schweigstill

- 1934 *Kašpárek a zloději* – Josef Žemla
Dr. Faust – Vladimír Havlík
Ošizený kašpárek – Josef Drozd
Kalupinka v tureckém zajetí – Otakar Šeller
- 1935 *Nesmrtelný kašpárek* – František Smažík
Princ a uhlíř – Jaroslav Gallat
- 1936 *Kašpárek v podsvětí* – Alois Rada
Kníže Oldřich – Alois Rada
- 1937 *Pohádka se vrací* – Jan Malík
Pohádka o českém srdci – Zdeňka Štětková - Uhlířová
Čaroděj Černobýl – Jindřich Hradecký
Zakletý princ – Josef František Karas
Honza doktorem – Bohumil Schweigstill
- 1941 *Hluchý král* – Antonín Jenne
Ostrov pokladů – autor neznámý
Krutovláda krále Škrholy – Miroslav Dráha
Pražský kat – Alois Rada
Pan Franc ze zámku – Matěj Kopecký
Honza silák – Josef Žemla
Tři zlaté vlasy děde Vševěda – Věra Provazníková
Raketou do nebe – Otakar Šeller
- 1946 *Míček Flíček* – Jan Malík
Bacilínek – Karel Driml
Krejčí, švec a kašpárek – Bohumil Schweigstill
Kašpárek u loupežníků – Rudolf František Vojtěch
- 1948 *Zlý dědek Pikuliš* – Vojtěch Cinybulk
Princezna Jitřenka se vdává – František Čech
Oldřich a Božena – Matěj Kopecký
- 1949 *Sůl na zlato* – Jan Alda
Pohádka na ruby – František Čech
Pohádka o slunci – Miloslav Lesný
- 1949/ 1950 *O líném králi* – autor neznámý
Ostrov splněných přání – Vojtěch Cinybulk

- 1950 *O zlém sněhuláku Sněhuráku* – Emílie Skálová
O nespokojeném kohoutkovi – Josef Kopenec - Vršovický
Aladinova kouzelná lampa – autor neznámý
Štědrý večer – František Čech
Pohádka se vrací – Jan Malík
- 1950/ 1951 *Štědrý večer* – František Čech
Pohádka se vrací - Jan Malík
- 1951 *Pohádka o zlaté rybce* – Romuald Kučera
O nespokojeném kohoutkovi – Josef Kopenec - Vršovický
Matěj čaruje – František Čech
- 1952/ 1953 *Lucerna* – původně hra Aloise Jiráska, autor loutkové hry neznámý
Pohádka o zlaté rybce – Romuald Kučera
O nespokojeném kohoutkovi – Josef Kopenec - Vršovický
O zlém sněhuláku Sněhuráku – Emílie Skálová

Hry sehrané souborem ZK ROH ŽĎAS:

- 1953 *Pohádka o zlaté rybce* – Romuald Kučera
Aladinova kouzelná lampa – autor neznámý
Návštěva v Kocourkově – Vojtěch Cinybulk
Lucerna - původně hra Aloise Jiráska, autor loutkové hry neznámý
O zlém sněhuláku Sněhuráku – Emílie Skálová
- 1955 *Zlatovláska* – Josef Kainar
- 1957 *O nespokojeném kohoutkovi* – Josef Kopenec – Vršovický
Umíněný hastrman – autor neznámý
- 1959 *O zlém sněhuláku Sněhurákovi* – Emílie Skálová
O nespokojeném kohoutkovi – Josef Kopenec - Vršovický
- 1961 *Dračí komedie* – František Čech
- 1962 *Začarovaný kašpárek* – Karel Balák
Umíněný hastrman – autor neznámý
Kašpárek vaří živou vodu – František Čech
- 1963 *Perníková chaloupka* – František Němec
O zlaté rybce – Romuald Kučera
O zlém sněhuláku Sněhuráku – Emílie Skálová

- O zlaté rybce* – Romuald Kučera
Král Žrout – Josef Kopta
- 1964 *Sůl nad zlato* – Jan Alda
- 1965 *Bacilínek* – Karel Driml
- 1966 *O zlém sněhuláku Sněhuráku* – Emílie Skálová
Zrození kašpárka – Marie Staňková
Král Žrout – Josef Kopta
- 1969 *Míček Flíček* – Jan Malík
- 1970 *Zvířátka a petrovští* – Jaroslav Hloušek
- 1971 *Míček Flíček* – Jan Malík
- 1972 *Sůl nad zlato* – Jan Alda
- 1973 *Aladinova zlatá lampa* – autor neznámý
Ostrov splněných přání – Vojtěch Cinybulk
- 1976 *Ostrov splněných přání* – Vojtěch Cinybulk
- 1977 *Čert a Káča* – Pavla Wenigová
Kašpárkův první krok do života – František Čech
- 1979 *Sůl nad zlato* – Jan Alda
Míček Flíček – Jan Malík
Šuki a Muki čili Čarovné bačkory – Karel Driml
- 1980 *O zlaté rybce* – Romuald Kučera
Sůl nad zlato – Jan Alda
- 1980/ 1981 *Tanec s čertem* – Milena Marková
- 1981 *Ponocný a strašidlo* – Josef Žemla
Kašpárek a strašný hrad Buchtoraď – Eduard Vavruška
Zvířátka a loupežníci – autor neznámý
O veselém hrobaři – Josef Lamka
- 1981/ 1982 *O zlé princezně* – autor neznámý
O veselém hrobaři – Josef Lamka
Kašpárek v pekle – Jaroslav Průcha
- 1982 *Kašpárek a strašný drak Buchtoraď* – Eduard Vavruška
Kašpárek vaří živou vodu – František Čech
- 1982/ 1983 *Kašpárek v pekle* – Jaroslav Průcha
Kašpárek a strašný drak Buchtoraď – Eduard Vavruška

- 1983 *O pyšné base* – autor neznámý
Ostrov splněných přání – Vojtěch Cinybulk
- 1985 *Perníková chaloupka* – Vojtěch Cinybulk
Dračí komedie – František Čech
- 1986 *Král žrout* – Josef Kopta
Dračí komedie – František Čech
- 1987 *Kašpárek a hastrman* – Jaroslav Rudloff
Král žrout – Josef Kopta
- 1988 *Kašpárek a hastrman* – Jaroslav Rudloff
- 1989 *Pohádka o slunci* – Miloslav Lesný
- 1990 *Zlaté kuře* – Vladimír Viktorovič Orlov
Veselá medvíďata (maňásci) – Polivanová

Obrazová příloha

Účastníci loutkářské školy Sokolské Župy Havlíčkovy v Městě Žďáře v roce 1936

Foto: Archiv Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou

Fotografie zachycující uložení loutek v Sokolovně

Foto: Archiv Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou

Loutkáři, kteří začínali pod JKP v 50. letech: (zleva) Jan Bosner, František Hutař, Božetěch Toman, 4. osoba neznámá

Foto: soukromý archiv pana Františka Kršky

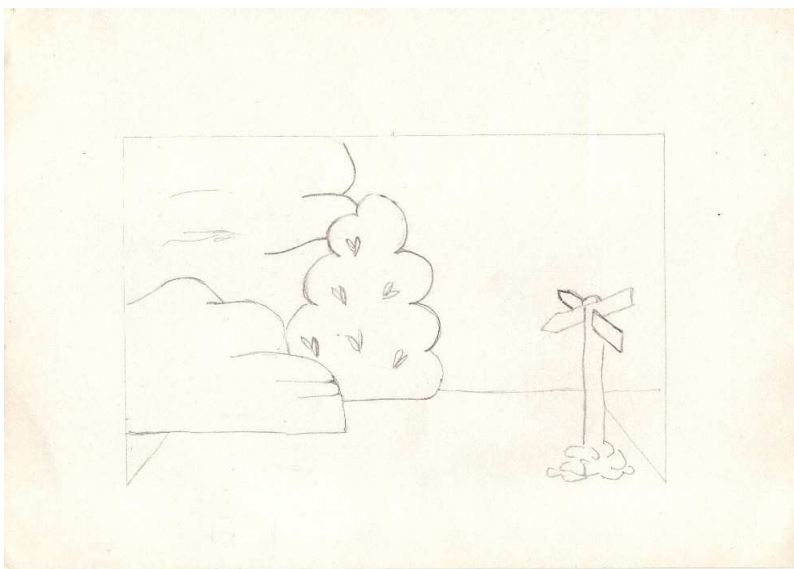
Plakát z 50. let

Foto: Archiv Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou

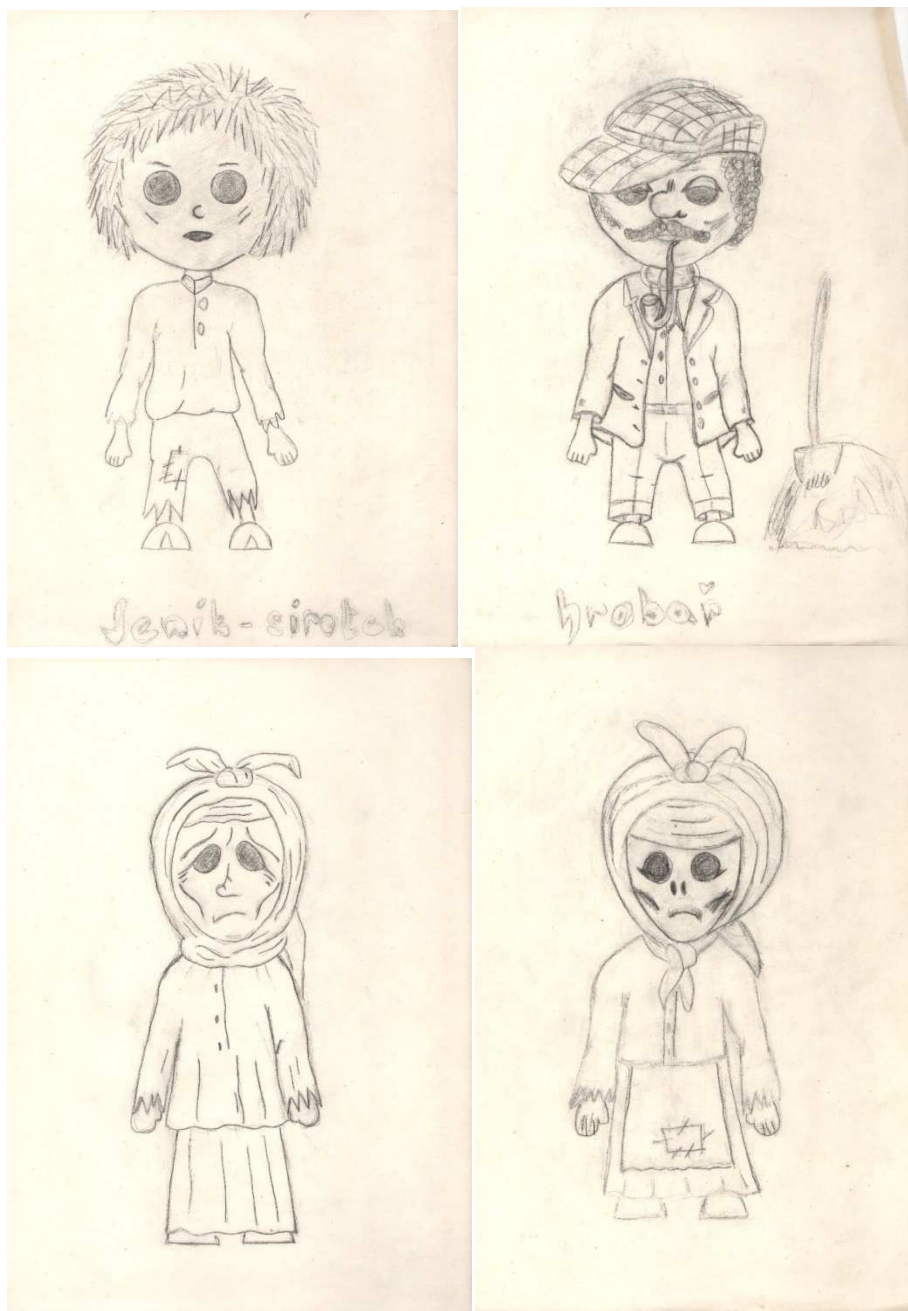
Fotografie zachycující loutkáře po zkoušce pohádky Dračí komedie

Foto: Soukromý archiv Ing. Zdeňka Zoubka

Návrh tzv. okénka k inscenaci

Foto: soukromý archiv Ing. Zdeňka Zoubka

Vlastnoruční návrhy loutek k inscenaci *O veselém hrobaři*

Foto: soukromý archiv Ing. Zdeňka Zoubka

Plakát JKP

Foto: Archiv Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou

Plakát na výstavu loutek

Foto: Ing. Bohumil Špinar

Soubor marionet pro pohádku Šuki a Muki čili Čarovné bačkory

Foto: Ing. Bohumil Špinar

Soubor marionet pro pohádku
Perníková chaloupka

Foto: Ing. Bohumil Špinar

Marioneta kašpárka

Foto: Ing. Bohumil Špínar

Panoramatický pohled na výstavu

Foto: Ing. Bohumil Špínar

Panoramatický pohled na výstavu

Foto: Ing. Bohumil Špínar

Seznam literatury a pramenů

Prameny

Archivní prameny

Archiv Regionálního muzea města Žďáru nad Sázavou

- karton č. 96

Moravský zemský archiv v Brně, pracoviště Žďár nad Sázavou (vypsané názvy fondů)

- Jednotný klub pracujících, rok 1976–1980
- Okresní kulturní středisko Žďár nad Sázavou
- Okresní národní výbor
- Okresní odborová rada ve Žďáře nad Sázavou. Plány JKP 1972–1989
- Okresní osvětová rada ve Žďáře nad Sázavou. Plány JKP 1972–1989
- Okresní osvětová rady okresu Nové Město na Moravě
- Sokol - tělocvičná jednota Žďár nad Sázavou
- Okresní odborová rada Nové Město na Moravě
- Okresní národní výbor ZR. Rozbory činnosti KVZ ROH v okrese
- Oddělení ZUČ: dramaturgické plány divadelních souborů dětí i dospělých 1980–1989

Soukromý archiv Františka Kršky

- Výpis z kroniky loutkářského kroužku
- Zpráva o činnosti Loutkářského odboru

Elektronický text

Kultura: Žďár nad Sázavou. CIHLÁŘ, František. *Loutkový soubor ve Žďáře nad Sázavou* [online]. 9.3.2004[cit.2005-10-16]. Dostupné z:

<http://www.dkzdar.cz/node/109>

Tištěná periodika

Horácké listy (1909–1941)

Kulturní zpravodaj (1961–1975)

Ozvěny z Novoměstska (1900-1908)

Vysočina (1968–1990)

Za bratrstvím (1933–1935)

Zpravodaj města Žďár nad Sázavou (1976–1994)

Žár (1964–1990)

Žár Vysočiny (1953–1963)

Literatura

BARTOŠ, Jaroslav, ed. *Loutkářské hry českého obrození*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1952. 321, [2] s., [13] s. obr. příl. Národní klenotnice; sv. 56.

BEZDĚK, Zdeněk. *Dějiny české loutkové hry do roku 1945*. 1. vyd. Praha, 1983.

BLECHA, Jaroslav a JIRÁSEK, Pavel. *Česká loutka*. Vyd. 1. Praha: KANT, 2008. 355 s. ISBN 978-80-86970-23-3.

DUBSKÁ, Alice. *Dvě století českého loutkářství: vývojové proměny českého loutkovéhodivadla od poloviny 18. století do roku 1945*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, Katedra alternativního a loutkového divadla, 2004. 302 s. ISBN 80-7331-008-2.

KEREMIDSKÝ, Marian. *Únanov 1227-1997*. Únanov: Obecní úřad, 1997. 111 s., obr. příl.

KLÍMA, Miloslav et al. *Živé dědictví loutkářství*. 1. vyd. Praha: Akademie múzických umění v Praze (Nakladatelství AMU) ve spolupráci se Sdružením pro podporu tradic východočeského loutkářství a Muzeem loutkářských kultur v Chrudimi, 2013. 279 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-80-7331-279-4.

KNÍŽÁK, Milan. *Encyklopedie výtvarníků loutkového divadla v českých zemích a na Slovensku: od vystopovatelné minulosti do roku 1950*. 1. vyd. Hradec Králové: Nucleus HK, 2005. 2 sv. ISBN 80-86225-87-9.

KOTÍK, Ladislav. *Dějiny Orla ve Žďáře nad Sázavou*. Žďár nad Sázavou, 1995.

LOPAUR, Miloslav. *Žďárský uličník: průvodce životem starého Žďáru. I, Město Žďár*. Vyd. 1. Žďár nad Sázavou: Město Žďár nad Sázavou, 2012. 191 s. ISBN 978-80-260-3721-7.

LOPAUR Miloslav, Stanislav MIKULE a Jaroslav ŠVOMA. *400 let povýšení Žďáru na Město: Památník k oslavě 400 letého jubilea*. 1. vyd., Jihlava: EKON, 2007.

RICHTER, Luděk. *50 loutkářských Chrudimí: vývoj českého loutkového divadla v zrcadle festivalu*. Vyd. 1. Praha: Dobré divadlo dětem, 2001. 209 s. ISBN 80-7068-156-X.

ŠPLÍCHALOVÁ MOCO VÁ, Kateřina, ed. *Z pozůstalosti Jana Malíka*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství AMU, 2012. 37 s. ISBN 978-80-7331-238-1.

TOMÁNEK, Alois. *Podoby loutky*. 5., rozš. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, Divadelní fakulta, katedra alternativního a loutkového divadla, 2006. 224 s. ISBN 80-7331-053-8.

Internetové zdroje

www.amaterskedivadlo.cz

www.baila.net

www.bibliograf.cz

www.dkzdar.cz/node/109

Seznam zkratk

OOR – Okresní osvětová rada

ONV – Okresní národní výbor

SOkA – Státní okresní archiv

ZK – Závodní klub

ROH – Revoluční odborové hnutí

JKP – Jednotný klub pracujících

ODD – oddělení

ZR – Žďár nad Sázavou

SKP – Sdružený klub pracujících

ZUČ – Zájmová umělecká činnost

LUT – Lidová umělecká tvořivost

OKS – Okresní kulturní středisko

MUDr. - medicinae universae doctor

NMnM – Nové Město na Moravě

SOKOL ZR - SOKOL - tělocvičná jednota Žďár nad Sázavou

Anotace

NÁZEV:

Loutkové divadlo ve Žďáře nad Sázavou

AUTOR:

Petra Lhotská

KATEDRA:

Katedra divadelních a filmových studií

VEDOUcí PRÁCE:

Prof. PhDr. Tatjana Lazorčáková, Ph.D.

ABSTRAKT:

Bakalářská práce se zabývá historií loutkového divadla ve Žďáře nad Sázavou. Práce je rozdělena na dvě části. První část popisuje vývoj divadla v první polovině 20. století, která se věnuje historii loutkových souborů. Druhá část se poté zabývá klubem, který vlastnil loutkové divadlo v druhé polovině 20. století. Práce se tedy zabývá historií souborů, repertoáru, zázemí a činnosti v průběhu let. Východiskem k této práci byly použity archivní prameny, ohlasy v tisku a odborná literatura.

KLÍČOVÁ SLOVA:

loutkové divadlo, loutky, loutkoherec, inscenace, scéna, jeviště, představení

TITLE:

The Puppet Theatre in Žďár nad Sázavou

AUTHOR:

Petra Lhotská

DEPARTMENT:

The Department of Theatre, and Film Studies

SUPERVISOR:

Prof. PhDr. Tatjana Lazorčáková, Ph.D.

ABSTRACT:

This work is about history of the Puppet Theatre in Žďár nad Sázavou. The work is divided into two parts. The first part describes developing of the theatre in the first half of the 20th century. In this part is written about history of groups. The second part is about club, which had the theatre in the second half of the 20th century. This work deals with history of groups, repertoire, hinterland and activity over the years. The resource for this work was used archival founts, articles in the newspapers and literature.

KEYWORDS:

puppet theatre, puppets, peppeteeer, production, scene, stage, performances